

SỬ DỤNG MỘT SỐ BIỆN PHÁP NGHỆ THUẬT TRONG VĂN BẢN THUYẾT MINH

Bài tập

1. **Bài tập 1**, trang 13 – 15, SGK.

2. **Bài tập 2**, trang 15, SGK.

3. Cho tư liệu sau, viết một bài thuyết minh về nghề nuôi tằm, có sử dụng một số biện pháp nghệ thuật :

Để nuôi tằm sơ sinh, người ta chọn lá dâu non, xắt mỏng. Dao xắt là một loại chuyên dùng gọi là dao dâu, có lưỡi dài khoảng 50 cm, to bản, mũi bằng và sắc bén. Cán dao cũng dài tương đương với lưỡi. Tằm trưởng thành ăn rất bạo. Chỉ trong chốc lát, chúng nuốt chửng một lượng lá dâu tương đương với trọng lượng của cơ thể chúng.

Người ta cho tằm ăn bằng cách đổ phủ lá dâu, có khi để nguyên lá với cành vào nong có tằm. Vài giờ sau, tằm ăn lá hết sạch. Tằm ăn từ mép lá ăn vào, tạo thành hình vòng cung.

Trồng dâu và nuôi tằm, người ta luôn giữ vệ sinh môi trường. Điều tối kỵ hàng đầu là mùi thuốc lá. Gần ruộng dâu, không được trồng thuốc lá, dù là trồng ít. Vì thuốc lá làm cho cây dâu chết hàng loạt. Một điều tối kỵ khác là mùi súc vật chết. Xác súc vật chết không được bỏ vào ruộng dâu. Tằm ăn lá dâu có bón xác súc vật chết sau đó sẽ không ăn lá dâu khác nữa. Vì vậy khi phát hiện có xác súc vật chết trôi sông gần bãi dâu, người ta phải vớt đem đốt và chôn ở cách xa ruộng dâu, bảo vệ môi trường tinh khiết cho tằm.

Tằm ăn khoảng 15 kg lá dâu sẽ cho khoảng 1 kg kén tươi. Mỗi ổ kén cho một sợi tơ đơn dài chừng 800 m trở lên. Ươm khéo người ta đạt được kết quả : cứ 7 kg kén, có thể thu được 1 kg tơ nõn, tức là 100 tới 130 kg tơ trên 1 ha trồng dâu. Nuôi tằm hiệu quả hơn trồng lúa, cho nên có câu : "Làm ruộng ba năm, không bằng nuôi tằm một lứa".

(Theo *Làng nghề truyền thống Việt Nam*)

4. Đọc bài văn sau và chỉ ra các biện pháp nghệ thuật được sử dụng.

Lúc bé dưới nước, áo đen

Lớn khôn áo lục nhảy lên trên bờ.

Biết bơi, biết hát, biết bò

Có đầu không cổ, mắt không lông mi, lông mày.

Đó là một câu đố nêu được một số nét tiêu biểu của con ếch : Khi mới nở là con nòng nọc ếch ở dưới nước, có màu đen. Khi lớn lên, ếch mới có màu xanh lục. Ếch không có cổ, mắt không có lông mi, lông mày.

Ếch là động vật nhỏ sống lưỡng thể, vừa ở nước vừa ở trên cạn. Lưng ếch có màu xanh vàng hay màu nâu xám, điểm một số chấm đen. Ếch có tài giấu mình. Trong đám cỏ xanh hay trong hồ nước nếu không chú ý thì không nhận ra ếch ở đâu. Khi có động, chỉ cần hai ba bước là ếch nhảy tùm xuống nước, hoặc nhanh nhẹn nhảy khỏi mặt nước lao vào đám cỏ rậm.

Cơ thể ếch có cấu tạo đặc biệt. Khi ở dưới nước, nếu cá thở bằng mang thì ếch thở bằng phổi và bằng da, tim ếch có thêm một ngăn. Trên cạn, ếch thở bằng phổi, nhưng da ếch có chất nhầy làm cho da ướt, dù ở nơi khô ráo ếch vẫn thích nghi được.

Chân sau của ếch là một công cụ để bơi. Bàn chân có màng như mái chèo bơi rất đẹp. Chẳng thế mà con người có kiểu bơi gọi là "bơi ếch". Lưỡi ếch mới thật đặc biệt. Lưỡi ếch dài hơn lưỡi người, cuống lưỡi gắn với cơ ở răng trước. Đầu lưỡi lại chẻ làm hai, như cái móc cuốn vào trong, mặt lưỡi có chất dính. Côn trùng hề

bị ếch "liếm" trúng là dính ngay vào lưỡi, không chạy thoát được. Miệng ếch lại có một hàm răng nhỏ mà dày, khi côn trùng bị ngậm trong miệng ếch thì hết đường thoát.

Ếch là giống vật ăn các côn trùng có hại, mỗi ngày mỗi con ếch có thể bắt ăn hơn một trăm con côn trùng. Ếch là vệ sĩ của đồng ruộng. Có ếch là đảm bảo đồng ruộng yên lành.

5. Viết về cái mũ, sao cho thú vị, hấp dẫn.

Gợi ý làm bài

1. Bài văn thuyết minh về loài ruồi, sử dụng các phương pháp định nghĩa, phân loại, thống kê,... Bài văn còn sử dụng biện pháp hư cấu, nhân hoá, vẽ ra một cuộc xử án, có bên nguyên, bên bị, có người bào chữa, lí lẽ có lôgic, gây hứng thú cho người đọc.

2. Đoạn văn thuyết minh chim cú gắn với hồi ức tuổi thơ, với nhận thức mê tín thuở bé. Tri thức khoa học đã đẩy lùi sự ngộ nhận ngây thơ.

3. Có thể kể lại bằng cách để con tầm tự kể chuyện mình, hoặc hư cấu câu chuyện con tầm bỏ ăn, hỏi nguyên do thì tầm trả lời rằng lá dâu thiếu tinh khiết,... Như thế câu chuyện sẽ thú vị.

4. Các biện pháp nghệ thuật : sử dụng câu đố, yếu tố miêu tả. Các chi tiết về các bộ phận cơ thể con ếch như hai chân sau, da ếch, lưỡi ếch, hàm ếch,... đều rất thú vị, mới lạ.

5. – Trước hết, hãy nêu câu hỏi tu từ :

"Con người, từ trẻ đến già, từ bé đến lớn, ai mà không dùng mũ, đội mũ ? Vậy mũ có gì đáng chú ý nữa ? Có đấy."

– Tiếp theo, hãy cho biết mũ có công dụng đội đầu, che nắng, che mưa, giữ ấm, làm đẹp. Họ nhà mũ thật hết sức đa dạng về chức năng và kiểu dáng, chất liệu.

– Sau đó hãy kể và tả các loại mũ : Về chất liệu có mũ lá, mũ nan, mũ len, mũ dạ, mũ vải, mũ cối, mũ sắt,... Về kiểu dáng có mũ rộng vành, mũ ca lô, mũ lưỡi trai, mũ nồi,... Về công dụng có mũ che nắng, mũ giữ ấm, mũ làm đẹp, mũ bảo hiểm,...

Kết hợp liệt kê và miêu tả... sẽ làm hiện ra một thế giới mũ phong phú, đa dạng...